

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

หลักสูตรมัธยมศึกษาฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 เป็นหลักสูตรที่คำนึงถึงความต้องการที่หลากหลายของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งแตกต่างกันในด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เศรษฐกิจ และสังคม จึงเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นสามารถพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสม ความต้องการ และเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนในแต่ละท้องถิ่นได้รับประโยชน์จากความแตกต่าง รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักและผูกพันกับท้องถิ่นของตน โดยกำหนดเป็นจุดเน้นของหลักสูตรประการหนึ่งว่า ส่งเสริมให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตร ในการพัฒนาหลักสูตรนั้น ท้องถิ่นสามารถดำเนินการในลักษณะของการจัดทำรายวิชาขึ้นใหม่เพิ่มเติมในหลักสูตร และการปรับหลักสูตรให้เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

การวิจัยครั้งนี้ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11 กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 163 คน และหัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชา จำนวน 815 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม จำนวน 2 ฉบับ มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) และแบบปลายเปิด (Open-ended) ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปจำนวน 978 ฉบับ ได้รับคืน จำนวน 822 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 84.05 ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผลของการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 31-40 ปี อายุราชการระหว่าง 16-20 ปี ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารต่ำกว่า 5 ปี วุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรี เคยเข้ารับการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 แต่ไม่เคยเข้ารับการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

หัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31-40 ปี อายุราชการต่ำกว่า 5 ปี วุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรี ปฏิบัติการสอนในกลุ่มวิชา วิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ และกลุ่มวิชาภาษา ปฏิบัติการสอนทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย เคยเข้ารับการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 แต่ไม่เคยเข้ารับการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

2. สภาพการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11

2.1 การสนับสนุนส่งเสริมการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

ในเรื่องการเตรียมบุคลากร พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการสนับสนุนส่งเสริมการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ในด้านการเตรียมบุคลากร วิธีการเตรียมบุคลากร ส่วนใหญ่ ได้แก่ ให้ครูศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น สำหรับหัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชา ส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการเตรียมบุคลากร อย่างไรก็ตาม หัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชาที่มีส่วนร่วมในการเตรียมบุคลากร ส่วนใหญ่มีบทบาทในการเป็นผู้ให้คำแนะนำปรึกษาแก่บุคลากรในกลุ่ม/หมวดวิชา

ในด้านการศึกษาค้นคว้าข้อมูลพื้นฐาน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการสนับสนุนส่งเสริมการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ในด้านการศึกษาค้นคว้าข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลพื้นฐานที่ศึกษาส่วนใหญ่ ได้แก่ หลักสูตรมัธยมศึกษาฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533 นโยบายของกรมสามัญศึกษา วิธีการศึกษาค้นคว้าข้อมูลพื้นฐาน คือ รับฟังความคิดเห็นจากแหล่งต่าง ๆ และระดมความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้มีส่วนร่วมในการศึกษาค้นคว้าข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน ส่วนการจัดลำดับความสำคัญของข้อมูลพื้นฐาน ส่วนใหญ่ให้คณะกรรมการที่โรงเรียนแต่งตั้งพิจารณาจัดลำดับความสำคัญ โดยคำนึงถึง นโยบายของกรมสามัญศึกษา และความพร้อมของโรงเรียน สำหรับหัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชา ส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการศึกษาค้นคว้าข้อมูลพื้นฐาน อย่างไรก็ตาม หัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชาที่มีส่วนร่วมส่วนใหญ่มีบทบาทเป็นคณะกรรมการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน

ส่วนเรื่องงบประมาณ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการสนับสนุนส่งเสริมการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นในด้านงบประมาณ โดยงบประมาณส่วนใหญ่จัดสรรมาจากเงินบำรุงการศึกษา ผู้มีส่วนร่วมในการพิจารณางบประมาณ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหาร และคณะกรรมการที่โรงเรียนแต่งตั้ง สำหรับหัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชา ส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการสนับสนุนด้านงบประมาณ อย่างไรก็ตาม หัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชาที่มีส่วนร่วมนั้น ส่วนใหญ่เป็นผู้จัดทำโครงการเพื่อขออนุมัติงบประมาณ

สำหรับเรื่องอาคารสถานที่ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการสนับสนุนส่งเสริมการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นในด้านอาคารสถานที่ โดยการวางแผนการใช้อาคารสถานที่เพื่อดำเนินการปรับหลักสูตร และจัดอาคารสถานที่เพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินการปรับหลักสูตร สำหรับหัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชาส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการสนับสนุนด้านอาคารสถานที่ อย่างไรก็ตาม หัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชาที่มีส่วนร่วมนั้น ส่วนใหญ่มีบทบาทเป็นผู้จัดเตรียมสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกปฏิบัติงาน

ในเรื่องเอกสารและวัสดุหลักสูตร พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการสนับสนุนส่งเสริมการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นในด้านเอกสารและวัสดุหลักสูตรเอกสารที่ส่งเสริมให้ศึกษา ได้แก่ คู่มือหลักสูตรมัธยมศึกษาฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 คำอธิบายรายวิชาในเอกสารหลักสูตร และหนังสือเรียนและคู่มือครู โดยจัดซื้อเอกสารและวัสดุหลักสูตร และสำรวจความต้องการเอกสารและวัสดุหลักสูตร สำหรับหัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชาส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการจัดหาเอกสารและวัสดุหลักสูตร อย่างไรก็ตาม หัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชาที่มีส่วนร่วมนั้น ส่วนใหญ่มีบทบาทเป็นผู้สำรวจความต้องการเอกสารและวัสดุหลักสูตร

ในด้านการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการสนับสนุนส่งเสริมการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นในด้านการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เรื่องที่ประสานงาน ส่วนใหญ่ ได้แก่ ขอเชิญเป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับการปรับหลักสูตร และเผยแพร่เอกสารเกี่ยวกับการปรับหลักสูตร โดยส่วนใหญ่ประสานงานกับหน่วยศึกษานิเทศก์ เขตการศึกษา 11 หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา และสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด สำหรับหัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชาส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม หัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชาที่มีส่วนร่วมนั้น มีบทบาทเป็นผู้ประสานงานกับชุมชน

สำหรับการนิเทศติดตามผล พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการสนับสนุนส่งเสริมการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นในด้านการนิเทศติดตามผล โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อช่วยเหลือให้คำแนะนำในการดำเนินการปรับหลักสูตร ผู้มีส่วนร่วมในการนิเทศติดตามผล คือ ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชา และคณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน โดยมีบทบาทเป็นผู้ให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครู และเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการดำเนินการ กิจกรรมการนิเทศที่ใช้ในการนิเทศติดตามผล คือ ให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล และประชุมเชิงปฏิบัติการ สำหรับหัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชาส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการนิเทศติดตามผล อย่างไรก็ตาม หัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชาที่มีส่วนร่วมนั้น มีบทบาทเป็นผู้ให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครูในกลุ่ม/หมวดวิชา กิจกรรมการนิเทศที่หัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชาใช้คือ การตรวจแผนการสอน และการประชุมเชิงปฏิบัติการ

2.2 การดำเนินการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

ในการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน สาเหตุส่วนใหญ่เนื่องมาจากไม่มีเวลาดำเนินการ และไม่มีเอกสารหรือแหล่งความรู้ วิธีดำเนินการเมื่อไม่มีการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ครูผู้สอนส่วนใหญ่ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร สำหรับครูผู้สอนที่มีการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่าส่วนใหญ่ปรับกิจกรรมการเรียนการสอน ในรายวิชาเลือกเสรี ทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย วิธีการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนส่วนใหญ่จัดทำแผนการสอนให้กิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ผู้มีส่วนร่วมในการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน ส่วนใหญ่ คือ ครูผู้สอนในกลุ่ม/หมวดวิชาเดียวกัน และครูผู้สอนส่วนใหญ่มีการขออนุมัติการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนจากผู้บริหารโรงเรียน นอกจากนี้ ยังพบว่าผู้บริหารส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น โดยส่วนใหญ่มีบทบาทเป็นผู้จัดเตรียมข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นในการดำเนินการ รวมทั้งศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการของท้องถิ่น และหลักสูตรแม่บท

ส่วนการปรับรายละเอียดของเนื้อหาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีการปรับรายละเอียดของเนื้อหา สาเหตุส่วนใหญ่เนื่องจากเนื้อหาในหลักสูตรมีความเหมาะสมดีแล้ว และไม่มีผู้เสนอแนะแนวทางการดำเนินการ วิธีดำเนินการเมื่อไม่มีการปรับรายละเอียดของเนื้อหานั้น ครูผู้สอนส่วนใหญ่ยึดเนื้อหาในหลักสูตรแม่บทในการสอน สำหรับครูผู้สอนที่มีการปรับรายละเอียดของเนื้อหา พบว่า ส่วนใหญ่ปรับรายละเอียดของเนื้อหาในรายวิชาเลือกเสรี ทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ในลักษณะของการขยายรายละเอียดของเนื้อหาจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตร วิธีปรับรายละเอียดของเนื้อหาของครูผู้สอนส่วนใหญ่ คือ จัดทำแผนการสอนโดยมีเนื้อหาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ผู้มีส่วนร่วมในการปรับรายละเอียดของเนื้อหา ส่วนใหญ่ ได้แก่ ครูผู้สอนในกลุ่ม/หมวดวิชาเดียวกัน และครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่ได้ขออนุมัติการปรับรายละเอียดของเนื้อหา สำหรับการมีส่วนร่วมในการปรับรายละเอียดของเนื้อหาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นของผู้บริหารนั้น พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีส่วนร่วม โดยมีบทบาทเป็นผู้จัด

เตรียมข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นในการดำเนินการ รวมทั้งศึกษาหลักสูตรแม่บท และสภาพ ปัญหา และความต้องการของท้องถิ่น

สำหรับเรื่องการปรับปรุงสื่อการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีการปรับปรุงสื่อการเรียนการสอน สาเหตุส่วนใหญ่เนื่องมาจากไม่มีเวลาดำเนินการ และไม่มีเอกสารหรือแหล่งความรู้ วิธีดำเนินการเมื่อไม่มีการปรับปรุงสื่อการเรียนการสอนนั้น ครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้สื่อการเรียนการสอนที่มีอยู่เดิม สำหรับครูผู้สอนที่มีการปรับปรุงสื่อการเรียนการสอน พบว่า ส่วนใหญ่ปรับปรุงสื่อการเรียนการสอนในรายวิชาบังคับแกนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และในรายวิชาเลือกเสรีในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ประเภทของสื่อการเรียนการสอนที่ครูผู้สอนดำเนินการปรับปรุงส่วนใหญ่ ได้แก่ แบบฝึกหัด และหนังสือเรียน วิธีปรับปรุงสื่อการเรียนการสอนส่วนใหญ่ ได้แก่ สืบค้นรวบรวมสื่อ เอกสารหรือหนังสือที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวข้องกับจุดประสงค์ และคำอธิบายรายวิชาจากแหล่งต่าง ๆ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาปรับปรุง คือ ส่งเสริมการนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน และมีเนื้อหาตามที่ปรากฏในคำอธิบายรายวิชา ผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินการส่วนใหญ่ ได้แก่ ครูผู้สอนในกลุ่ม/หมวดวิชาเดียวกัน และครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่ได้ขออนุมัติการปรับปรุงสื่อการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังพบว่าผู้บริหารส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการปรับปรุงสื่อการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น โดยส่วนใหญ่มีบทบาทเป็นที่ปรึกษาในการปรับปรุง คู่มือการเรียนการสอน คู่มือครู และหนังสือเรียน รวมทั้งศึกษาหลักสูตรแม่บท และสืบค้นรวบรวมสื่อ เอกสารหรือหนังสือที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับจุดประสงค์และคำอธิบายรายวิชาจากแหล่งต่าง ๆ

3. ปัญหาการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

3.1 ปัญหาการสนับสนุนส่งเสริมการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

ปัญหาการเตรียมบุคลากร พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการเตรียมบุคลากร ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ ได้แก่ บุคลากรมีภารกิจการสอนมาก และขาดวิทยากรที่เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ สำหรับปัญหาการเตรียมบุคลากรของหัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชา พบว่า

ส่วนใหญ่ มีปัญหา ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ได้แก่ บุคลากรมีภารกิจการสอนมาก และขาดวิทยากรที่เชี่ยวชาญมาให้ความรู้

ปัญหาการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการศึกษาข้อมูลพื้นฐานปัญหาที่พบส่วนใหญ่ ได้แก่ ไม่มีเวลาดำเนินการ และขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการ ส่วนปัญหาเกี่ยวกับการจัดลำดับความสำคัญของข้อมูลพื้นฐานนั้น พบว่า ไม่มีเวลาดำเนินการ และคณะทำงานไม่มีความรู้ความสามารถในการดำเนินการ การศึกษาข้อมูลพื้นฐานของหัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชา พบว่า ส่วนใหญ่ มีปัญหา ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ ได้แก่ ขาดเอกสารและแหล่งข้อมูลและขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการ

ปัญหาด้านงบประมาณ พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีปัญหาการสนับสนุนในด้านงบประมาณ ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ ได้แก่ งบประมาณไม่เพียงพอ และได้รับงบประมาณล่าช้า สำหรับปัญหาในการสนับสนุนด้านงบประมาณของหัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชา พบว่า ส่วนใหญ่ มีปัญหา ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ ได้แก่ งบประมาณไม่เพียงพอ และได้รับงบประมาณล่าช้าเช่นกัน

ปัญหาด้านอาคารสถานที่ พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีปัญหาการสนับสนุนในด้านอาคารสถานที่ ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ ได้แก่ อาคารสถานที่ไม่เพียงพอ และขาดงบประมาณในการปรับปรุงอาคารสถานที่และบริเวณภายในโรงเรียน สำหรับปัญหาการสนับสนุนอาคารสถานที่ของหัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชา พบว่า ส่วนใหญ่มีปัญหา ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ ได้แก่ อาคารสถานที่ไม่เพียงพอ และขาดการวางแผนการใช้อาคารสถานที่

ปัญหาด้านเอกสารและวัสดุหลักสูตร พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีปัญหาในด้านเอกสารและวัสดุหลักสูตร ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ ได้แก่ ไม่มีเวลาดำเนินการ งบประมาณไม่เพียงพอ และขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำ สำหรับปัญหาด้านเอกสารและวัสดุหลักสูตรของหัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชา พบว่า ส่วนใหญ่มีปัญหา ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ ได้แก่ ขาดงบประมาณสนับสนุน และขาดข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการเอกสารและวัสดุหลักสูตร

ปัญหาด้านการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีปัญหาในด้านการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ ได้แก่ ไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และขาดการวางแผนในการดำเนินงาน สำหรับปัญหาการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของหัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชา พบว่า ส่วนใหญ่มีปัญหาปัญหาที่พบส่วนใหญ่ ได้แก่ ความล่าช้าในการประสานงาน และไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ปัญหาด้านการนิเทศติดตามผล พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีปัญหาการในด้านการนิเทศติดตามผล ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ ได้แก่ ไม่มีเวลาดำเนินการ และขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการนิเทศติดตามผล สำหรับปัญหาการนิเทศติดตามผลของหัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชา พบว่า ส่วนใหญ่มีปัญหา ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ ได้แก่ ไม่มีเวลาดำเนินการ และขาดความรู้ความเข้าใจในการนิเทศติดตามผล

3.2 ปัญหาดำเนินการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

ปัญหาการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีปัญหา ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ ได้แก่ เอกสารเกี่ยวกับการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนไม่เพียงพอ และครูไม่มีความรู้ในการดำเนินการ สำหรับปัญหาการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้บริหาร พบว่า ส่วนใหญ่มีปัญหา ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ ได้แก่ เอกสารเกี่ยวกับการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนไม่เพียงพอ และไม่มีเวลาในการให้คำแนะนำปรึกษา

ปัญหาการปรับรายละเอียดของเนื้อหาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีปัญหา ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ ได้แก่ เอกสารเกี่ยวกับการปรับรายละเอียดของเนื้อหาไม่เพียงพอ และครูไม่มีความรู้ในการดำเนินการ สำหรับปัญหาการปรับรายละเอียดของเนื้อหาของผู้บริหาร พบว่า ส่วนใหญ่มีปัญหา ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ ได้แก่ เอกสารเกี่ยวกับการปรับรายละเอียดของเนื้อหาไม่เพียงพอ และขาดแหล่งค้นคว้าทางวิชาการ

ปัญหาการปรับปรุงสื่อการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีปัญหา ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ ได้แก่ เอกสารเกี่ยวกับการปรับปรุงสื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ และขาดทักษะในการพิจารณาปรับปรุงสื่อการเรียนการสอน สำหรับปัญหาการปรับปรุงสื่อการเรียนการสอนของผู้บริหาร พบว่า ส่วนใหญ่มีปัญหา ปัญหาที่พบ ได้แก่ ขาดแหล่งค้นคว้าทางวิชาการ และเอกสารเกี่ยวกับการปรับปรุงสื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11 มีข้อค้นพบที่น่าสนใจ ซึ่งสามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. การสนับสนุนส่งเสริมการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

1.1 ในการสนับสนุนส่งเสริมการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นด้านการเตรียมบุคลากร ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ส่งเสริม โดยให้ครูศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และปัญหาที่พบในการเตรียมบุคลากรของโรงเรียน คือ บุคลากรมีภารกิจการสอนมาก ผู้วิจัยเห็นว่าการเตรียมบุคลากร โดยให้ครูศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นเองนั้น อาจไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากครูส่วนใหญ่มีภารกิจสอนมากอยู่แล้ว จึงอาจมีเวลาไม่เพียงพอในการศึกษาเอกสารเอง ประกอบกับผู้บริหารและหัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชา ส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการอบรม หรือสัมมนาเกี่ยวกับการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ทำให้ไม่สามารถให้คำแนะนำแก่ครูในเวลาครูศึกษาเอกสารแล้วไม่เข้าใจได้ ผู้บริหารโรงเรียนจึงควรมีการเตรียมบุคลากรหลายวิธี (สังต์อุทรานันท์, 2532) เช่น การประชุมชี้แจง การฝึกอบรม การประชุมสัมมนา การเผยแพร่ทางเอกสาร การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่บุคลากรในโรงเรียน การส่งครูเข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งจัดโดยหน่วยงานต่าง ๆ หรือกลุ่มโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจ

และสามารถปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นได้อย่างถูกต้อง

1.2 ในการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการสนับสนุนส่งเสริมการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น โดยส่วนใหญ่ศึกษาจากหลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 นโยบายกรมสามัญศึกษา และสภาพปัญหาความต้องการและสภาพทั่วไปของนักเรียน ผู้ปกครอง จากนั้นโรงเรียนมีการจัดลำดับความสำคัญของข้อมูลพื้นฐานที่ศึกษา โดยให้คณะกรรมการโรงเรียนแต่งตั้งพิจารณาจัดลำดับความสำคัญ จากข้อค้นพบดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นด้วยที่โรงเรียนมีการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน และมีการจัดลำดับความสำคัญของข้อมูล เพราะการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน และมีการจัดลำดับความสำคัญของข้อมูล เป็นสิ่งจำเป็นที่โรงเรียนต้องทำและจัดเก็บไว้เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาหลักสูตร ไม่ว่าจะเป็นการจัดทำหลักสูตรใหม่ หรือการปรับปรุงหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้เหมาะสมยิ่งขึ้น (สังต์ อุทรานันท์, 2532) อย่างไรก็ตาม จากผลการวิจัย ที่พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ศึกษาข้อมูลจากหลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 นโยบายกรมสามัญศึกษา และสภาพปัญหาความต้องการและสภาพทั่วไปของนักเรียน ผู้ปกครอง ผู้วิจัยมีความเห็นว่า โรงเรียนยังขาดการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการในท้องถิ่น ทรัพยากรท้องถิ่น ตลอดจนแนวโน้มในการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับท้องถิ่นเหล่านี้ เป็นข้อมูลสำคัญที่จะทำให้การปรับหลักสูตรนั้นสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง ดังที่ สุมิตร คุณานุกร (2520) กล่าวว่าในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น ควรมีการดำเนินการหาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาของชุมชนนอกจากนี้ ควรมีการวิเคราะห์สภาพปัญหา อุปสรรค และแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงของชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลและเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น (โกวิท ประวาลพฤกษ์, 2534) ดังนั้น โรงเรียนควรมีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น โดยมีการสำรวจรวบรวมและมีการจัดระบบเพื่อให้บุคลากรในโรงเรียนสามารถนำไปใช้ได้สะดวก

1.3 ในด้านงบประมาณ ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนมีการสนับสนุนด้านงบประมาณ เพื่อใช้ในการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น โดยจัดสรรงบประมาณมาจากเงินบำรุงการศึกษา และปัญหาที่พบส่วนใหญ่ คือ โรงเรียนมีงบประมาณไม่เพียงพอในการสนับสนุนส่งเสริมการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ผู้วิจัยเห็นว่า ในการจัดสรรงบประมาณ ซึ่งงบประมาณส่วนใหญ่มาจากเงินบำรุงการศึกษา เพียงอย่างเดียว นั้น ทำให้โรงเรียนประสบปัญหาทางงบประมาณไม่เพียงพอ ดังนั้นผู้บริหารควรมีการวางแผนเพื่อหางบประมาณสนับสนุนจากแหล่งต่าง ๆ อาจจะเป็น ในรูปของเงินบริจาค เงินสนับสนุนจากหน่วยงานภายในโรงเรียน เช่น สภกรณ์โรงเรียน เงินสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกโรงเรียน เช่น สมาคมศิษย์เก่า สมาคมผู้ปกครอง และนอกจากนี้ เพื่อเป็นการประหยัดงบประมาณในการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น โรงเรียนควรมีการสนับสนุนส่งเสริมให้ครูนำทรัพยากรในท้องถิ่นที่มีราคาถูก และหาง่ายมาใช้ในการปรับหลักสูตร เช่น ในการปรับปรุงการเรียนการสอนในรายวิชาอาชีพ ครูผู้สอนควรเลือกใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่นที่หาง่าย ราคาถูก มาเป็นสื่อการเรียนการสอน

1.4 การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการสนับสนุนส่งเสริมการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ในด้านการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยหน่วยงานที่มีการประสานงานส่วนใหญ่ ได้แก่ หน่วยงานนิเทศก์ เขตการศึกษา 11 หน่วยงานนิเทศก์ กรมสามัญศึกษา จากการวิจัย ผู้วิจัยเห็นว่าหน่วยงานที่โรงเรียนประสานงานส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานภาครัฐบาล และเป็นหน่วยงานระดับเขต และระดับกรม ซึ่งการประสานงานกับหน่วยงานดังกล่าวนี้ บางครั้งต้องใช้เวลาและงบประมาณมาก การติดต่อสื่อสารไม่สะดวก และภารกิจของบุคคลในหน่วยงานดังกล่าวมีมากทำให้การประสานงานเกิดความล่าช้า ผู้วิจัยจึงเห็นว่า โรงเรียนควรให้ความสำคัญกับหน่วยงานในท้องถิ่น โดยมีการประสานงานกับหน่วยงานในท้องถิ่นทั้งภาครัฐและเอกชน การประสานงานกับหน่วยงานในระดับท้องถิ่นทั้งภาครัฐและเอกชนดังกล่าวนี้ น่าจะเกิดประโยชน์ต่อโรงเรียนในการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น เนื่องจากโรงเรียนต้องอาศัยข้อมูลพื้นฐานในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับท้องถิ่นเพื่อนำมาพิจารณาถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ในการรวบรวมข้อมูลดังกล่าว โรงเรียนต้องอาศัยข้อมูลภายนอกโรงเรียนจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เช่น

ศูนย์สารสนเทศทั้งภาครัฐและเอกชน ห้องสมุด สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในท้องถิ่น (กรมวิชาการ, 2536) ประกอบกับหน่วยงานในระดับท้องถิ่นนั้นอยู่ใกล้ชิดกับโรงเรียนมากที่สุด ดังนั้น การประสานงานกับหน่วยงานดังกล่าวจะช่วยให้งานบรรลุเป้าหมายอย่างรวดเร็ว และประหยัดเวลา สำหรับปัญหาที่พบว่า โรงเรียนไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้โรงเรียนไม่มีการประสานงานกับหน่วยงานในระดับท้องถิ่น ที่กล่าวถึงข้างต้น ซึ่งทำให้โรงเรียนเสียโอกาสในการได้รับการสนับสนุน ช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ดังนั้นโรงเรียนจึงควรมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนและมีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ

1.5 ในเรื่องกรณีศึกษาติดตามผลการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการนิเทศติดตามผล โดยมีจุดมุ่งหมายในการนิเทศ คือ เพื่อช่วยเหลือให้คำแนะนำในการดำเนินการปรับหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับสังต์ อุทรานันท์ (2530) ที่กล่าวว่า หลักการสำคัญของการนิเทศการศึกษา คือ กระบวนการทำงานร่วมกันเพื่อให้คำแนะนำช่วยเหลือไม่ใช้การตรวจสอบเพื่อการจับผิด ในด้านผู้มีส่วนร่วมในการนิเทศพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีผู้ช่วยผู้บริหาร คณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน และหัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชา เป็นผู้มีส่วนร่วมในการนิเทศ ผู้วิจัยเห็นว่าการนิเทศที่เกิดจากความร่วมมือของบุคลากรภายในโรงเรียนเดียวกันนี้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่ง และจะก่อให้เกิดผลโดยตรงต่อความสำเร็จของโรงเรียน เพราะผู้ทำหน้าที่นิเทศเป็นผู้อยู่ในโรงเรียนตนเอง มีความใกล้ชิดกับครู และนักเรียนมากกว่าผู้อื่นย่อมจะมองเห็นปัญหาและลู่ทางที่จะนิเทศให้ได้ผลดีที่สุด (วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์, 2536)

สำหรับในด้านบทบาทของผู้บริหารในการนิเทศติดตามผลนั้น พบว่าผู้บริหารส่วนใหญ่มีบทบาทในการให้คำแนะนำ ปรึกษาแก่ครูและอำนวยความสะดวกในการดำเนินการปรับหลักสูตรซึ่งสอดคล้องกับสังต์ เพียรชอบ (อ้างถึงใน ชารี มณีศรี, 2521) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารต้องช่วยเหลือครูในการทำการสอนให้ได้ผลดีต้องประสานงานและให้บริการแก่ครูทุกคนในด้านวิธีสอน อุปกรณ์การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ต้องเป็นวิทยากรที่ดีแก่ครูในทุกโอกาส สามารถให้คำปรึกษาชี้แจง แนะนำและเป็นผู้ประเมินผลการเรียนการสอนของโรงเรียนสำหรับกิจกรรมการนิเทศที่โรงเรียนใช้ พบว่า ส่วนใหญ่ให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล ผู้วิจัยเห็นว่า การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลนั้นเป็นการนิเทศที่ตรงกับความต้องการของครู ซึ่งจะทำให้ครู

สามารถแก้ปัญหาได้ดีขึ้น เพราะการนิเทศเชิงให้คำปรึกษานั้นจะช่วยให้ครูได้รับข้อมูล ความคิดเห็นที่หลากหลายและช่วยให้ครูสามารถตัดสินใจได้ อย่างรอบคอบและมีความถูกต้องยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม การนิเทศเป็นรายบุคคลนั้น แม้จะได้ผลสัมฤทธิ์ค่อนข้างสูง แต่มีข้อจำกัดคือทำให้เสียเวลา และเหมาะสำหรับเป็นการนิเทศเพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของบุคลากร คนใดคนหนึ่งมากกว่าจะใช้สำหรับการนิเทศบุคลากรทั้งโรงเรียน (นิพนธ์ ไทยพานิช, 2535) ดังนั้น โรงเรียนจึงควรให้ความสำคัญในการเลือกใช้กิจกรรมการนิเทศในรูปแบบอื่นด้วย เช่น การอภิปราย การสัมมนา การอ่าน การเรียนรู้จากผู้ประสบการณ์ เป็นต้น ทั้งนี้ควรคำนึงถึงวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรม ขนาดของกลุ่ม การก่อให้เกิดประสบการณ์ และความสัมพันธ์ระหว่างจุดมุ่งหมาย ขนาดของกลุ่ม และการก่อให้เกิดประสบการณ์ (วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์, 2536)

1.6 การมีส่วนร่วมของหัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชาในการสนับสนุนส่งเสริมการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ผลการวิจัย พบว่า หัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชาส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการสนับสนุนส่งเสริมการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า อาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เพราะหัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชานั้นถือได้ว่าเป็นผู้นำทางวิชาการของกลุ่มหมวดวิชา ซึ่งถ้าจะส่งเสริมให้มีครูผู้สอนในโรงเรียน มีการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ผู้วิจัยเห็นว่าจะต้องให้หัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชา มีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น เพื่อให้มีบทบาทเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ และให้คำปรึกษาแก่ครูในกลุ่ม/หมวดวิชาที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ แต่จากผลการวิจัย พบว่า หัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชาส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการอบรม สัมมนาเกี่ยวกับการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้หัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชาไม่มีส่วนร่วมในการสนับสนุนส่งเสริมการปรับหลักสูตร ซึ่งตามบทบาทหน้าที่ของหัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชา ตามระเบียบของกรมสามัญศึกษาว่าด้วยการแต่งตั้งหัวหน้าหมวดวิชา และรองหัวหน้าหมวดวิชา พ.ศ. 2532 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของหัวหน้าหมวดวิชา ไว้ส่วนหนึ่งว่า ควบคุมและดูแลติดตามการเรียนการสอนในหมวดวิชาของตนวิเคราะห์จุดมุ่งหมายหลักการของหลักสูตร และวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ในหมวดวิชาที่รับผิดชอบ นิเทศงานวิชาการในหมวดวิชาที่

รับผิดชอบ และรับผิดชอบดำเนินการจัดซื้อ จัดจ้าง การสร้างการผลิตเครื่องจักร วัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ ของหมวดวิชา นอกจากนี้ จัดให้มีการพัฒนาครูในด้านวิชาการใน หมวดวิชาติดตามผลการปฏิบัติงานของครู-อาจารย์ในหมวดวิชา จากระเบียบของกรมสามัญศึกษา ดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า หัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชา มีอำนาจหน้าที่โดยตำแหน่งในการสนับสนุน ส่งเสริมงานด้านวิชาการ และควบคุมดูแลการจัดการเรียนการสอนในกลุ่ม/หมวดวิชา ให้บรรลุตามความมุ่งหวังที่จะให้หลักสูตรเป็นตัวนำในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน การจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งรวมถึงการสนับสนุนส่งเสริมให้มีการปรับหลักสูตรให้ สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ดังนั้น โรงเรียนควรมีการสนับสนุนให้หัวหน้ากลุ่ม/ หมวดวิชามีส่วนร่วมในงานวิชาการของโรงเรียน และควรกระจายอำนาจให้หัวหน้ากลุ่ม/ หมวดวิชาให้มากขึ้น นอกจากนี้ผู้บริหารควรมีการชี้แจง หรือทบทวนให้หัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชา และครูในโรงเรียนทราบถึงบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของหัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชา

2. การดำเนินการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

2.1 ในเรื่องดำเนินการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของ ท้องถิ่น ผลการวิจัย พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการ ของท้องถิ่น ทั้ง 3 ลักษณะ คือ การปรับกิจกรรมการเรียนการสอน การปรับรายละเอียด ของเนื้อหา และการปรับปรุงสื่อการเรียนการสอน จากข้อค้นพบดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า การที่ ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นนั้น อาจทำให้ การจัดการเรียนการสอนของ โรงเรียนไม่สามารถบรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาตามหลัก สูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ที่กำหนดไว้ว่าเป็นการศึกษาที่สนองความต้องการของท้องถิ่น โดยกำหนดเป็นจุดเน้นสำคัญประการหนึ่งว่า ส่งเสริมให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตร ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรมีการสนับสนุนส่งเสริมให้มีการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของ

ท้องถิ่น เมื่อพิจารณาถึงสาเหตุที่ครูไม่มีการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น แล้วพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีเวลาดำเนินการ ไม่มีเอกสารหรือแหล่งความรู้ เนื้อหาในหลักสูตรมีความเหมาะสมแล้ว และไม่มีผู้เสนอแนะแนวทางในการดำเนินการ ผู้วิจัยเห็นว่าการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ในลักษณะต่าง ๆ เป็นเรื่องใหม่สำหรับบุคลากรในโรงเรียน ซึ่งยังไม่มีความรู้ความเข้าใจ และต้องใช้เวลาในการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ทั้งจากเอกสารและจากบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ ดังที่ สงัด อุทรานันท์ (2532) กล่าวว่า บุคลากรทางการศึกษาส่วนมากยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรดีพอ ดังนั้น เมื่อศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นปรับหลักสูตรกลางให้สอดคล้องกับท้องถิ่นจึงเป็นงานใหม่ สำหรับครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่า กรมวิชาการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงต้องให้ความสำคัญในการเสนอแนะแนวทาง โดยจัดทำเอกสารคู่มือครูเกี่ยวกับการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น รวมทั้งเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง ตลอดจนเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากร เพื่อให้สามารถปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ได้

2.2 ในโรงเรียนที่ครูผู้สอนมีการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นนั้น ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ปรับกิจกรรมการเรียนการสอน และปรับรายละเอียดของเนื้อหาในรายวิชา เลือกเสรีทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยในการปรับหลักสูตรทั้ง 2 ลักษณะนั้นมีการจัดทำแผนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินการ ได้แก่ครูผู้สอนในกลุ่ม/หมวดวิชาเดียวกัน จากข้อค้นพบดังกล่าวผู้วิจัยมีความเห็นว่า รายวิชาเลือกเสรีนั้นเป็นวิชาที่กำหนดขึ้นเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเลือกเรียนเรื่องที่ตนเองถนัดและสนใจ และสามารถปรับให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นได้ ซึ่งสอดคล้องกับ พะนอม แก้วกำเนิด (2533) กล่าวว่า การกำหนดให้มีวิชาเลือกเสรีเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนเรื่องที่เกี่ยวข้องชีวิต เศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นตนเองมากขึ้น กับทั้งส่งเสริมให้ผู้บริหารโรงเรียน ครู อาจารย์ จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและผู้ปกครอง โดยให้สามารถสร้างหรือปรับปรุงหลักสูตรได้ ส่วนวิธีการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่มีการจัดทำแผนการสอน โดยให้มีกิจกรรมการเรียนการสอน และเนื้อหาที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งวิธีการดังกล่าวผู้วิจัยเห็นด้วยอย่างยิ่ง

เพราะการจัดทำแผนการสอนนั้นถือว่าเป็นการวางแผนก่อนจะจัดการเรียนการสอน และสอดคล้องกับแนวปฏิบัติของกรมวิชาการที่ได้เสนอแนะไว้ในเอกสารการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น (กรมวิชาการ, 2536) แต่อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่า ครูผู้สอนควรมีการศึกษาจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมและคาบเวลาที่กำหนดไว้ในคำอธิบายรายวิชาของหลักสูตรแม่บท และสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นเพื่อนำมาพิจารณาเลือกกิจกรรมการเรียนการสอน และเนื้อหาที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง โดยไม่ทำให้จุดประสงค์การเรียนรู้ และคาบเวลาเปลี่ยนแปลงไป สำหรับผู้มีส่วนร่วมในการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน และรายละเอียดของเนื้อหา ได้แก่ ครูผู้สอนในกลุ่ม/หมวดวิชาเดียวกัน นั้น ผู้วิจัยเห็นว่า ครูผู้สอนในกลุ่ม/หมวดวิชาเดียวกันย่อมมีความใกล้ชิดและมีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนใกล้เคียงกัน และรู้ธรรมชาติของวิชาในกลุ่มวิชาเดียวกันเป็นอย่างดี จึงสามารถร่วมมือกันในการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และผู้วิจัยคิดว่า ควรมีการนำทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ในการปรับหลักสูตร เช่น ทรัพยากรบุคคล เพราะในแต่ละท้องถิ่นมักจะประกอบไปด้วยบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ ความถนัดพิเศษในวิชาการต่าง ๆ อาชีพ ศาสนา วัฒนธรรม การปกครอง ครูควรพิจารณาบุคคลเหล่านั้นมาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียน (วิชัย ราชบุรีศิริ, 2524)

สำหรับในโรงเรียนครูผู้สอนมีการปรับปรุงสื่อการเรียนการสอน พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ดำเนินการปรับปรุงแบบฝึกหัด และหนังสือเรียน วิธีดำเนินการ ส่วนใหญ่ ได้แก่ สืบรวบรวมสื่อเอกสารหรือหนังสือที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวข้องกับจุดประสงค์ และคำอธิบายรายวิชาจากแหล่งต่าง ๆ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาปรับปรุง คือ ส่งเสริมการนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน และมีเนื้อหาตามที่ปรากฏในคำอธิบายรายวิชา ผู้มีส่วนร่วมในการปรับปรุงสื่อการเรียนการสอนส่วนใหญ่ ได้แก่ ครูผู้สอนในกลุ่มหมวดวิชาเดียวกัน ผู้วิจัยเห็นว่าการปรับปรุงสื่อการเรียนการสอน ที่ครูผู้สอนดำเนินการนี้มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับแนวปฏิบัติในการปรับปรุงสื่อการเรียนการสอนของกรมวิชาการ (กรมวิชาการ, 2536) ผู้วิจัยเห็นด้วย ที่ครูผู้สอนมีการปรับปรุงสื่อการเรียนการสอน เพราะสื่อการเรียนการสอนมีบทบาทสำคัญ เป็นเสมือนเครื่องมือช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ผู้มีบทบาทสำคัญในการปรับปรุงสื่อการเรียนการสอน คือ ครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันสื่อการเรียนการสอนประเภทหนังสือเรียน และแบบฝึกหัดนั้น สำนักพิมพ์เอกชนมีมากขึ้นเพื่อประกอบการเรียนการสอนรายวิชาต่าง ๆ

อย่างหลากหลาย ครูสามารถสำรวจ และรวบรวม เพื่อนำมาวิเคราะห์เพื่อพิจารณาว่าสามารถนำมาใช้ในการประกอบการเรียนการสอนตามหลักสูตรเพียงใด จากผลการวิจัย พบว่า ปัญหาในการปรับปรุงสื่อการเรียนการสอนของครูส่วนใหญ่ คือ เอกสารเกี่ยวกับการปรับปรุงสื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ และครูขาดทักษะในการพิจารณาปรับปรุงสื่อการเรียนการสอน โรงเรียนควรมีการส่งครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการปรับปรุงสื่อการเรียนการสอน และจัดซื้อ หรือติดต่อขอการสนับสนุนด้านเอกสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ ในจังหวัด สำนักงานพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 11 ศูนย์วิชาการจังหวัด หรือครูในกลุ่มโรงเรียนเดียวกันอาจร่วมมือกันปรับปรุงสื่อการเรียนการสอน พร้อมทั้ง จัดทำสื่อการเรียนการสอนต้นแบบที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น เพื่อให้บริการครูในกลุ่มโรงเรียนชอยืมเพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

กรมวิชาการ

1. ควรให้การสนับสนุนการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น โดยการจัดทำเอกสารและคู่มือครูเกี่ยวกับการดำเนินการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นที่ชัดเจนและง่ายต่อการปฏิบัติ รวมทั้งเผยแพร่และประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง
2. ควรจัดให้มีการอบรมบุคลากรหลักของโรงเรียน เช่น ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหาร โรงเรียนฝ่ายวิชาการ รวมทั้งหัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชา เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หน่วยศึกษานิเทศก์ เขตการศึกษา 11

1. ควรมีการจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับท้องถิ่น และเผยแพร่ไปยัง โรงเรียนต่าง ๆ ในเขตการศึกษา 11 เพื่อให้โรงเรียนนำข้อมูลเกี่ยวกับท้องถิ่นมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการจัดการศึกษา
2. ควรมีการนิเทศติดตามผลการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น เพื่อให้ความช่วยเหลือ และให้คำปรึกษาแก่ครูอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

โรงเรียน

1. ควรส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ที่หน่วยงานต่าง ๆ จัดขึ้น หรือควรจัดให้มีการอบรมหรือประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นขึ้นในโรงเรียน เพื่อให้ครูเกิดความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการปรับหลักสูตร
2. ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการของโรงเรียน เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่เป็นจำเป็นเกี่ยวกับท้องถิ่น รวมทั้งมีการจัดระบบข้อมูลเพื่อให้สะดวกในการนำมาใช้
3. ควรสนับสนุนให้ครูนำทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ในการปรับหลักสูตร
4. ควรส่งเสริมสนับสนุนให้หัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชามีส่วนร่วมในงานวิชาการของโรงเรียนมากขึ้น
5. ควรมีการนิเทศติดตามผลการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น โดยเลือกใช้กิจกรรมการนิเทศที่เหมาะสม

หัวหน้ากลุ่ม/หมวดวิชา

1. ควรมีการพัฒนาตนเอง เพื่อเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการปรับหลักสูตร โดยวิธีต่าง ๆ เช่น ศึกษาจากเอกสาร ชักถามผู้มีความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์ เข้าร่วมการอบรมหรือสัมมนาที่หน่วยงานต่าง ๆ จัดขึ้น
2. ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนในกลุ่ม/หมวดวิชา ปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11
2. ควรศึกษาถึงความต้องการในการพัฒนาตนเองของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11 เกี่ยวกับการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

ศูนย์วิจัยทรัพยากรชีวภาพ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย